

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

ESTENEGE A LA BIBLIOTECA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

¿LA FÍ DEL MÓN?

A jutjar pel rebombori
y 'l continuo traqueteig

que per tots cantons l' agita,
la Terra se 'n va á passeig.

CRONICA

EL Paralelo que s' ha anat transformant en el Passeig de Gracia dels pobres, ahont las classes populars van á explayarse, ofereix, sobre tot els diumenjes, un aspecte animadíssim. L' humá formiguer s' estaciona en massa compacta, davant de las barracas ab honors de teatros y salons, ahont se donan tota mena d' espectacles baratos; y ab ser tan ample el carrer, els tranvías han de moderar la marxa pera no atropellar á l' atapahida multitut.

¡Quín bullici, quína algarabía! ¡Quín quadro més pintoresch! ¡Quína nota més barcelonina!

Son els fills del treball, els més dels que allí 's troban; els fills del treball que per poch cents poden donarse 'l gust de disfrutar de un espectacle enter ó de una fracció d' espectacle, que se serveixen á raccions com á las fondas de sisos. N' hi ha per tots els gustos: desde 'l melodrama á la sarsuela picaresca; desde la pantomima á las *varietés*; desde 'ls putxinetlis á l' exhibició cinematográfica. Y qui entrarhi no pot per falta de medis, davant de la porta 's pot estar, badoquejant—que d' aixó no 'n fan pagar res—y 's diverteix ab la manera que alguns de aquells establiments tenen de anunciarlos, á só d' orga ó de campana, ó á discurs de clown, ó á baralla de titellas, que aixó sols ja es un espectacle.

Funció á dintre y funció al defora... y per tot arreu la realisació de algunas horas d' esplay, somni bressat carinyosament durant tota una senmana de afany y privació al fons de una quadra de fábrica ó d' obrador ó en altrás tascas més ó menys duras y absorbents, que imposa la necessitat de guanyarse 'l pá de cada día.

El Paralelo es el punt de atracció de aqueixa bona gent feynera, que 's daleix pera gosar y distreure's, sisquera un día á la senmana... el lluminós diumenje. Ella paga y sosté aquells espectacles, ab que 'ls empresaris cobdiciosos afalagan els seus gustos y 'ls seus instints. Si no 'ls hi donan millors y més escullits, culpa es de quí no cuyda de l' educació y cultura de un poble com el nostre que sempre ha preferit el teatro á la taberna. Allá deuria establir l' Ajuntament un teatro popular ab miras educatives.

Peró ja que aixó no fa, tenen quan menos las autoritats el deber de vetllar per la seguretat personal de las masses que s' aglomeran dintre de aquells magatzems de fusta, exposadas á grans perills.

Diumenje 's va veure clar. Las primeras noticias que s' escamparen per la ciutat eran esgarrifosas.—S' ha calat foch á l' *Olympia*: s' ha romput una escala al pes de la gent que fugía: hi ha un sens fi de morts y de ferits.—Aixó es lo que 's deya en els primers moments.

Per fortuna no sigué tant... pero sigué massa. El foch se reduhí á la crema de una película cinematográfica, y la catástrofe la produhí l' alar-

ma, 'l pánich, la falta de serenitat, l' instint individual de salvació qu' en aquests cassos se converteix fácilmente en instint homicida y suicida. No es veritat que dels que fujen alguns se n' escapin, ja que molts al voler fujir víctimas del esparverament sucumbeixen ó son atropellats.

Al *Olympia* va haverhi tot aixó: un pánich bestial, un desordre inmens; la lluyta salvatge del més fort contra 'l més débil; espectadors que 's tiravan de las galerías al pati pera fugir més depressa, y al pati la pila del greix entre un esclat horripilant de crits y de gemechs. Un pobre home que va caure, perdent la vida patejat per la multitut cega y frenética... Algunas pobres mares alsant als seus fillets enlayre pera salvarlos de la pressió de las empenyas... Y las portas insuficients, estretas, embussadas pels mateixos fugitius, que trobavan al defora la massa atapahida dels curiosos, formant una especie de barrera.

Després, la professó de *camillas* trasladant ferits y descalabrats als dispensaris, á las casas de socorro, á las farmacias... Y 'ls parents dels que 's trobavan en el teatro corrent desolats de un lloch al altre, preguntant pels seus, pels pares, pels fills, pels germans... Cent dramas distints refundits en un gran drama colectiu d' horror y de dolor... en un drama real y palpitant, d' aquells que sense anunciarse surgeixen de improvís, prenyats d' emoció al principi... pero que després, passada la impressió primera, y un cop s' ha pres en compte serenament lo

ESCOLTI, SR. LAVIÑA

PI VROOL

—Vosté qu' es Director de Comunicacions, ¿qué me 'n diu de las comunicacions d' aquests d' aquí al darrera?

LAS VALLAS DEL CARRER DE BALMES

—¡Nadal... No estich per esperar mes telegramets, ni mes panyos calents ni mes romansos... ¡Jo hi calo foch!

succehit, fan dir:—Es trist, tristíssim y lamentable lo ocorregut; pero encare hauria pogut serho molt més.

¡Ja ho crech que hauria pogut serho!... Y ho será, si no 's prenen desd' ara las degudas precaucions. Lo de l' *Olympia*, ab sas numerosas desgracias, es no més que un avís, una advertencia. Si 'l sol anunci de que 's calava foch va produhir aquell pánich y aquella aixafada, calculis lo que podrá succehir el día que esclati un incendi verdat... Llavoras las víctimas se contarán per centenars... tal volta per milers!

Y no 's cura aixó posant presos á cop calent als propietaris y als empressaris dels teatros, sino obligantlos á cumplir ab tot rigor las prescripcions de las lleys, ordenansas y reglaments relatius als locals destinats á espectacles públichs. En cas de transgresions, tan culpables son els propietaris dels locals com las autoritats que las han toleradas.

Per aixó jo estich ab un amich meu, que 'l diumenje deya:—A dreta ley, el duch de Bivona s' hauria de condemnar á sí mateix á uns quants días de presó, ab lo qual ell mateix s' ensenyaria á no ser tan descuidat.

Y recordantme á continuació el fet de un magistrat inglés, que havent incorregut en falta, ell mateix se va imposar una multa, afegí:

—No 'm neguis que si en lloch d' enfadarse com s' enfada cada vegada que 'l sorprén algun d' aquests accidents, el duch de Bivona 's castigues, inauguraria la política á la inglesa, que ara ab motiu del casament del rey, diuen que s' ha de implantar á Espanya... y l' haverse imposat, no res, una quinzena, potser encare li valdria una gran creu per haver realisat un original acte de auto justicia.

Barcelona ha rebut la visita del Director general de Comunicacions, Sr. Laviña. ¡Es molt extrany que las vinyas, encare que no més sigui per pochos días, ens vinguin de Madrit, quan ningú ignora que per Madrit la verdadera *vinya* es Barcelona!

El viatge del Director general de Comunicacions reconeix per causa el propòsit de dotarnos de una bona Casa de Correus... porque ja sabrán qu' en una capital com la nostra, pera 'l cumpliment de un servey tan important, l' Estat va á lloguer. En materia de correus no posseheix Barcelona lo que té 'l més insignificant poblet de Suissa: casa propia.

Y lo més bonich es que no té casa, ni solar ahont edificarla. Perque l' Estat, á imitació del hereu Escampa, quan tenia á Barcelona grans terrenos y espayosos edificis procedents de la desamortisació, tot s' ho va pulir, tot s' ho va vendre. A fer diners y á escamparlos: aquesta era la seva norma.

Pero, aixó sí, de norma 'n té encare un' altre, y aquesta sembla que li va bastant bé: la de procurar que Barcelona, ab els seus diners, li construheixi tots els edificis que necessita pera després ell explotarlos. Aixís li está fent el Port, y li ha fet l' Aduana, y li está acabant el Palau de Justicia, y l' Estat se reserva cobrar del Port els impostos, de l' Aduana 'ls drets, y de la Justicia 'l paper sellat.

Sistema molt cómodo aquest, que es una viva llástima no pugui plantejarse en l' ordre particular. Perque jo—per exemple—'m posaria á botiguer y diria als meus clients:—Montéume una gran botiga, quan més gran millor, y provehíumela de géneros de totas classes, després de lo qual jo me 'n faré cárrech y us dispensaré 'l favor de anarvos venent lo que m' hagueu regalat.

Si 's prestavan á tractarme aixís, ja 'm riuria jo de *El Siglo*. Donchs aixís tracta Barcelona al Estat, y l' Estat s' está rihent de Barcelona. Barcelona paga 'l sosteniment de las escolas provincials, y l' Estat se reserva 'l dret de nombrar els professors. Una sola vegada va volguer fer una francesilla construhint l' Hospital clínic y la nova Escola de Medicina, y ara que té l' edifici alsat no 'l fa funcionar, prenent que Barcelona pagui l' estancia dels malalts que 's necessitan pera l' ensenyansa. De manera que quan no la gabia, vol que li paguem l' auell,

TEATRO OLYMPIA

El públich davant del local, poch moments després de ocorre la falsa alarma que ocasioná la mort d' un espectador y numerosos ferits.

y quan no l' aucell, la gabia. Gabia y aucell á la vegada no 'ls paga may l' Estat, per més que siguin del seu compte.

Pera la nova Casa de Correus—apart el terreno y la construcció del edifici: com si diguessim res—ja ho té tot amanit. Els diners necessaris sortiran de un recárrech sobre 'l franqueig: ja veuhen si es senzill. A tot Espanya 'l franqueig de las cartas costará quinze céntims: á Barcelona setze: un céntim més. Y aquí tenen al Estat demanant el centimet, com els pobres mendicants... Es á dir, demanar, no 'l demana: l' imposa. Y aixís de céntim en céntim se farà la *Casa de Correus* millor del món (frasse de Romanones), tal com de gota en gota van fentse 'ls ciris.

Me sembla que aquest sistema contributiu pera subvenir serveys de l' exclussiva competencia del Estat, no s' usa aquí á Espanya més que á Barcelona. Quan s' invoca l' unitat administrativa, base de la centralisació, no 's tenen en compte las excepcions de que 's fa objecte á la capital catalana. En aquest punt el govern se recorda de las nostras aspiracions regionalistas, sols que practica un regionalisme al revés. Pera treure'ns els quartos, ens diferencia de tot el resto d' Espanya; ara pera satisfacer ells necessitats barceloninas, tots hem de ser iguals, y á tots se 'ns ha de mesurar ab la mateixa rasadora.

Vaja, senyors, que si aixó es broma, aqueixa broma ja fa massa temps que dura.

P. DEL O.

INSTANTÁNEA

La fábrica parada,
la vila está de dol,
lluheix un sol espléndit
sos matinals fulgors.

Camí del cementiri
fá vía poch á poch
el séquit dels que portan
la gratitut al cor.

Amunt, al cel puríssim,
s' esbomba 'l flayre dòls
de la virtut modesta
qu' enllá s' endú la mort.

Perqué la Providencia,
qu' es caritat y amor,
enveja tant l' aroma
de las humanas flors?...

J. BAUCELLS PRAT

SE NON É VERO...

Júpiter,—el nostre Júpiter; nó 'l dels grechs y 'ls romans,—encare que ferreny y malcaradot, en el fondo es un bon home.

Cert que, en els ratos de *spleen*, s' esbrava brutalment tirant llamps, confeccionant pedregadas, remoyent las onas del mar, sacsejant las capas de la terra, bufant pel Vesubi ó picant de peus á Califor-

nia; pero, passada la murria y tornat el deu á la serenitat del seu judici, no hi ha en tot el cosmos ser més benévol ni més tractable qu' ell.

Lo que ara últimament acaba de succehir n' es una bona proba. ¡Veurán, veurán vostés quín rasgo més olímpicament grandíós y quína generositat més bonical!

Sembla que un día—no sé quán ni ahónt—varen reunirse alguns marits pera parlar de las sevas cosas.

¿Quínas cosas eran aquestas? Tractantse de marits, casi es redundancia l' explicarho. Desde 'l primer al últim, tots s' exclamavan de lo mateix. Que las mullers gastan molt; que 'ls comptes de la modista cada día son més exorbitants y més impagables; que aixó no pot anar ni ab curriolas; que...

—Escolteu—va dir un d' ells, convensut de que lamentantse y fent números á la pissarra no anirían en lloch:—¿Y si 'ns arribessim á veure á Júpiter?

—¿Al objecte de qué?

—Pues al objecte de posarlo al corrent de la nostra situació y mirar si, ensabonantlo, y respallantlo y fentli tot lo que se li hagués de fer, logravam que s' interessés una mica per nosaltres.

—Res perdrém en probarho. ¡Ja hi estém anant!

Y en virtut d' aquest acort, pres, com se pot suposar, *nemine discrepante*, una comissió del respectable gremi de marits pujá á avistarse ab el sapientíssim y omnipotent Júpiter.

El deu dels deus estava aquell día de bona lluna y va rebre als comissionats ab tanta amabilitat, que ningú s' hauría cregut que aquell personatge tan fácil, tan abordable, tan bonatxó, fos l' amo.

—Senyor...—digué el president de la comissió, baixant humilment el cap,—vením á demanarvos justicia.

—¿Qué us han fet?

—Las nostras donas...

Júpiter va posarse á riure.

—¡Ja m' ho pensol! Las vstras donas... us l' han fregida.

—No, senyor. Respecte á aixó estém molt tranquils, y cap queixa podém formular contra ellas. En cambi, en la part económica, son una calamitat insuperable. Frívolas, coquetas, esclavas del figurí y sense més llibre de text que *El Monitor de la Moda*, sóls pensan en lluhir, en idear adornos y galas y en estrenar vestits nous.

—¡Sí que, pobrets, esteu ben frescos!..

—¡Fresquíssims! Al costat d' ellas no hi ha presupost, ni ordre, ni administració possibles. «Necessito aixó, m' haig de comprar alló, es indispensable que 'm fassi alló altre...» Y 'l marit, que s' espavili, que guanyi diners, que 'n busqui, que 'n robi si convé. La qüestió es qu' ellas puguin passar la seva y sortir al carrer ab el trajo que l' *Eco* duya l' altre día y 'l sombrero que tant va cridar l' atenció en l' últim número del *Consejero de las damas*.

—¿Quánts vestits estrenan cada any?

—Lo menos, quatre. ¡Figureuvos, ab el modo com avuy acanan las modistas! Quatre vestits, ab els seus corresponents quatre barrets, y 'ls seus quatre parells de calsat, y 'ls guants, y 'ls manguitos, y las sombrillas, y las bossas, y 'ls dimonis y 'ls diables...

—¿Y perquè 'ls necessitan tants trajos?

—¡Ah! No poden passar ab menos. ¡Aquí está la qüestió! Un á la primavera, un al estiu, un á la tardor, un al hivern... Cada cambi d' estació porta aparellat el corresponent cambi de vestit. Y que no hi ha qui las convenci de la superfluitat de tanta indumentaria... El moviment de la temperatura la fa absolutament precisa, diuen ellas. El fret del Desembre exigeix panyo de Lyó; las dolsas brisas d' Abril obligan á acudir á la lleugera sedalina; els ardors del Juliol únicament son soportables empleant la tela de Vichy ó 'l fil crú, y al bufar las primeras alenadas del Octubre ¿cóm prescindir de la confortable llaneta, higiénich preludi dels abrachs invernals?

—De modo—digué Júpiter, posantse molt serio,—que á favor de la multiplicat d' estacions, us saquejan y us explotan.

—Sí, senyor: y no 'ns deixan alsar el cap y 'ns obligan á fer miracles d' equilibri pera soportar els seus continuos gastos...

—Ja sé lo que 'm toca fer.

¿Qué? ¿Tal vegada, exercint el vostre inmens po-

RECORT DE UN TIMO

Toito er mundo traigo andao
y entoavía he vito yo...

qu' en lloch com á Barcelona
badessin tant els tenors.

der, els hi cambiareu el taranná y las fareu més modestas?

—No; aixó es impossible... fins per mí. Acudiré á un medi més práctic. Capgiraré radicalment el modo de ser de la terra.—

Heus aquí perquè las estacions intermitjas han desaparecut y perquè, suprimidas d' ordre de Júpter la primavera y la tardor, passém d' un salt del estiu al hivern y del hivern al estiu, sense gradacions, ni *intermezzos*... ni trajos de mitj temps.

A. MARCH

ORDENO Y MANO...

¡Pobra Terra!

Va cridá 'l bon Deu, un día qu' estava de mal humor, á tota mena de plagas; bonas... per fer mal tant sols, y 'ls hi digué, ab veu de mando, aquests ó molt semblants mots:

—Mon objecte, al reunirvos en aquest altíssim lloch, es per dirvos que á la Terra com qu' es... un' olla de cols, puig l' home que no es mitj ximple es... perquè es ximple del tot, he pensat que convindria ferli donâ un giravolt per veure si així escarmentan...

—Vos direu, —digueren tots. —Fa temps que jo, de la Terra, ja n' estich fins... dalt del front; y, agotada ma paciència, sens pietat, ni compassió,

ordeno y mano que 's fassi lo qu' ara us diré: Tú, *foch*, junt ab l' amich *terratrémol*, vos n' aneu per un cantó y esberleu plans y montanyas reduhint'ho á cendras tot. Tú, *erupció*, cap al Vesubi á vomitar pedra y foch. Tú, *explossió*, anirás á Fransa... —¿Y á Espanya, quí hi va, Senyor?— interrompé una veu ronca, que 's compregué era del *tró*. —La desventurada Espanya ara com ara, 'n te prou ab els barruts que 's dedican á explotarla á dret y á tort, pró, ab tot, no vull que se 'm digui que 'ls he tingut compassió: Tú, *fam*, ves á Andalusía y escámpat després per tot; tú, *neu*, glassa las sembradas, no deixant créixer ni un brot; y vosaltres, *vent, trons y aygua*, á Catalunya... Ab aixó, cada hú á la seva feyna... Y fent un estornut fort, Deu, gratantse un xich la barba digué: —*S' alsa la sessió*...

Per 'xó hi han hagut incendis, terratrémols, explossions, erupcions, torrents de lava, bassals de sanch, ferits, morts, emigracions, grans frets, gana y altras desgracias... Per 'xó, dins de poch, á Barcelona per tot sentirém: ¡Rrooch!.. ¡rrooch!.. y es... que 'ns tornarém granotas si segueix plovent com plou.

MANEL NOEL

UNA PREGUNTA

UN TIMO NOU

Teníam ja el dels perdigons, el de la joya trobada, el del americano, el del enterro...

Desde ara endavant tindré el de la *ciudad digna de ser visitada*.

Sí, senyors. No altra cosa que un timo es el barullo que á Barcelona s' está ar-

—¿En qué quedém, senyor duch? Com á joch ¿soch legal ó nó?

CARRERAS DE PIANISTAS

A veure, braus corredors,
quí primé arriba á la meta.

mant ab motiu de la ditxosa «atracció de forasters» y de la Junta especial nombrada al efecte.

—Hem de fomentar la vinguda de turistas— diuen els patrocinadors de la ocurrencia:—hem de procurar encaminar cap aquí el riu del excursionisme estranger y provincia.

¿Encaminar el turisme cap aquí... ¿A fer qué?

Aquesta pretensió absurda pot compararse ab la tartarinada de certs beneyts que, no cabent á casa seva ni tenint, com sol dirse, sobre qué caure morts, donan reunions y festas, en las quals els convidats, apretats com arengadas en el barril, no fan més que trepitjarse, aburrirse y passar gana.

¿Ab quins mirallets l' atraurém aquesta cassa forastera? ¿Qué hi veuran els turistas aquí?

¿L' alfombra de porqueria que cubreix las nostras vias públicas?

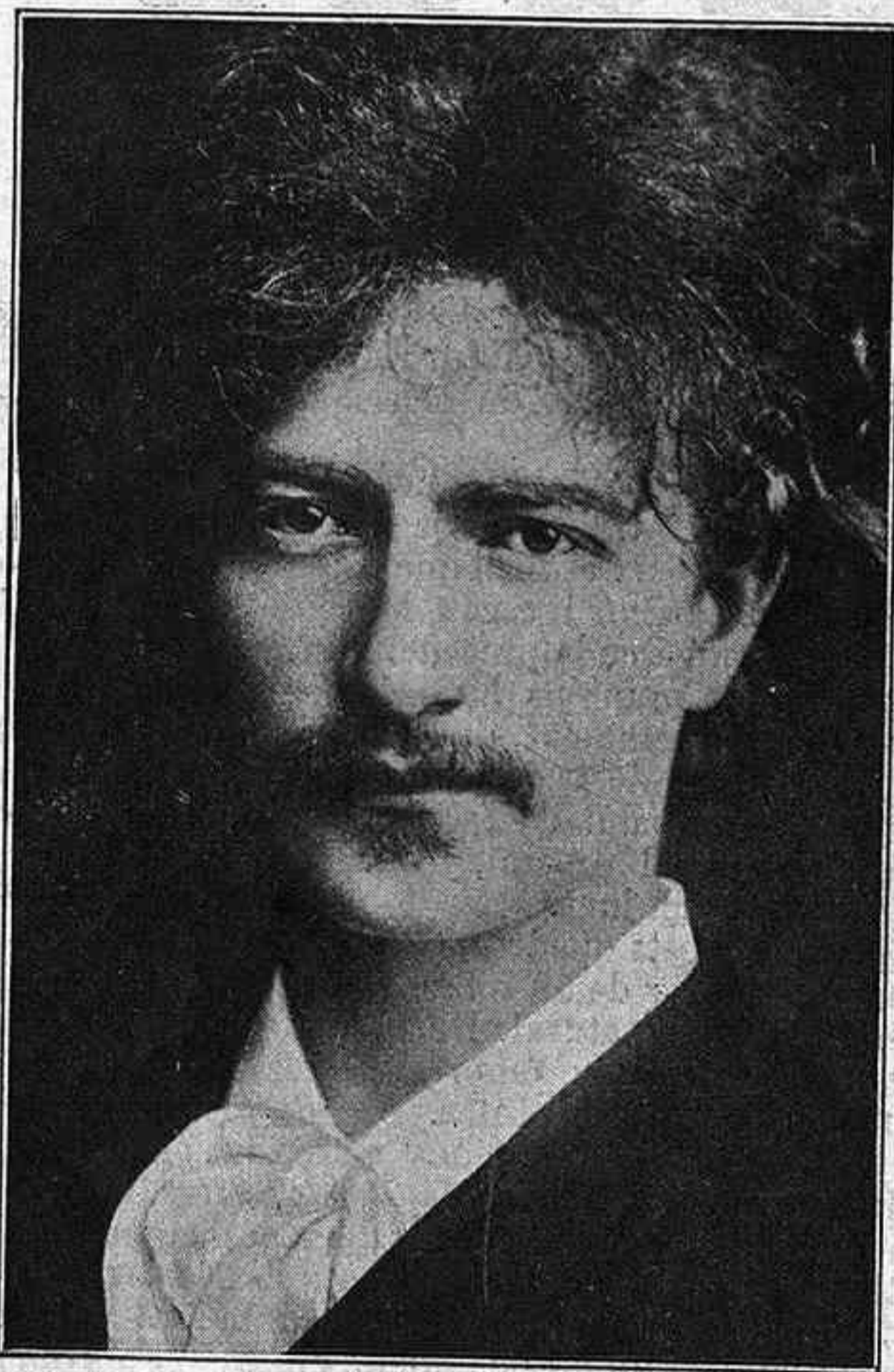
¿L' abandono dels barris extrems, faltats de llum, d' aygua, d' higiene, de tot?

¿Las pilas de pedras depositadas mesos há á la Gran Vía y que, segons veus, han de servir pera empedrarla?

¿El núvol de pobres que adornan els més céntrichs carrers, exhibint las sevas llagas y deformitats, reals ó fingidas?

Lo qu' es jo ja ho tinch pensat. Result á ferme cómplice de la engallinada que aquesta tentativa de atracció representa, escriuré una circular justificant la meva actitud, y á tots els estrangers amichs que 'm demanin informes sobre la materia, els n' enviaré una copia.

«No 's deixi pendre el pèl—diré:—Barcelona no es lo que de lluny sembla ni lo que volen suposar aquests bútxaras que no saben fer més que alabarla... y posarla en ridícul.

PADEREWSKI

famós pianista polach, que 's presentarà dilluns al teatro Principal.

»Si nosaltres, barcelonins y acostumats de tota la vida á las *perreries* de la ciutat dels comtes, ens indignem á cada moment, ¿qué no faria vosté, candorós foraster, carregat de rialleras ilusions?

»El meu parer, expressat á la catalana, es aquést: »Si vol visitar una capital brillant, culta, *europaea*, no vingui.

»Ara, si desitja veure un poble gran, ab tots els carrers sembrats de pells de taronja, las cabras passejantse per las aceras y á cada cantonada instalada una castanyera; si té gust de contemplar una vila inmensa ahont els tranvías son assaltats á cops de puny, y 'ls municipals no serveixen per res, y las lleys no 's compleixen, y l' autoritat es un mito, vingui, ab la seguretat de quedar *ben servit*.

Claret, claret, caballers de la propaganda.

¿Saben lo que 's necessita avans que tot, pera atraure forasters á Barcelona?

Fer que Barcelona sigui *atractiva*,

Tot lo que no sigui comensar per aquí—y per ara no veig que s' hi comensi—es preparar un timo.

MATÍAS BONAFÉ

SOLIDARITAT CATALANA

Suscripció popular, oberta pera costejar els gastos de la manifestació de protesta contra la *Lley de Jurisdiccions*, y de just homenatge als representants del país qu' en el Parlament la combateren.

Suma anterior. Ptas. 282'35

Jean Badía, ptas. 0'25.—Pep Llauné, 1.—Andreu Moncusi, de Plá de Cabra, 8.—E. C. A., 1.—A. M., 2.—J. Viada, 1.—R. R., 1.—J. Blanch, 5.—J. M. Ambel, 2.—Total ptas. 303'60.

LLIBRES

LES MULTITUTS per RAYMOND CASELLAS.—Una pregunta avans de comensar: Ja que *Multituts* son *Les* y no *Las* ¿per qué 'l nom del autor es *Casellas* y no *Caselles*? Apuntada aquesta falta de conseqüència... ortogràfica, tirém avant.

No jurariam que l' obra que tenim á la vista y que comprén distints treballs haja sigut escrita á posta pera ésser publicada baix el títol que ostenta, y no obstant el títol de *Les Multituts* li escau bé, com li vá que ni fet á mida el proemi que la precedeix, interessant estudi psicológich de las munións humanas, qual suma difereix sempre del temperament, de l' educació, de la manera de sentir individual de cada factor. Las causas originarias de aquesta anomalia l' explica molt bé 'l Sr. Casellas, teóricament en el proemi, y de una manera pràctica en sos quadros de conjunt.

Casi tots aquests quadros, notablement descrits, exuberants de color y de un relleu vigorós deixan traslluhir l' observació del natural. De alguns d' ells no es difícil trobarne la génesis en fets reals y veritables ocorreguts á Barcelona y fora de ciutat. *Dia de Sentencia*, recorda una de las varias execucions realitzadas en el Pati dels Corders de la presó vella; *Meeting de levitas*, faria que 'n Romero Robledo, á ésser viu, demanés la paraula per un' alusió personal ben transparent; els *Funerals de l' espasa*, sembla tenir per escenari la encantadora Valencia y per protagonista un fill de aquella ciutat (¿Fabrilo?) enuastat per un toro en la flor de la joventut; y *L' inaugural de l' estatua* no crech que hagués brollat de la ploma del autor, á no haverse erigit un monument á nostre immortal músich-poeta Joseph Anselm Clavé. Fins *Justicia del poble*, passant, com passa en una vila forana, en un día de fira, té per tema un esgarriós succés ocorregut

anys enrera á Barcelona, del qual ne sigué víctima un infelís mistaire.

Pero 'l Sr. Casellas no 's limita á la copia fotogràfica de la realitat. A favor de una imaginació rica, y de un notable *savoir faire*, realsa 'l succés, li dona qualitat y vigor, y lo qu' en mans de un periodista seria la ressenya de un succés, ho transforma en una veritable obra d' art.

¡Llástima qu' en las multituts no hi veja més que la part lletja y l' exacerbació dels mals instints! En aquest concepte l' autor del llibre es un pessimista, sucant ab preferencia 'ls pinzells en els colors forts. Aixís en *L' inaugural de una estatua* se complau pintant tendencias que si bé existeixen en algunas ments perturbadas, no solen trascendir al baix poble, com no sigui en las lluytas enconadas entre 'l capital y 'l treball, y may quan se tracta de glorificar á un company que ha sabut elevarse en alas del talent y la virtut, fins al cel de las grans abnegacions. Del mestre *estatuat*, el poble se 'n mostra sempre orgullós y ufá.

No tendeixen las precedents observacions á posar tallas á un llibre, per altra part verament notable, per sas altas condicions literarias intrínsecas y extrínsecas. Quadros hi ha en ell que bastan pera fer la fama de un escriptor de primera forsa: entre ells citarem els titulats *Les veremes de la por*; *Els miquelets al convent*; *Meeting de levites*; *El simulacre de guerra*; *¡Daunos aygua magestat!* y *Justicia del poble*. Están tots ells magistralment concebuts y escrits de má mestra, en un estil granat, y en una prosa castissament catalana, deixant en el lector una impressió molt fonda.

El llibre está imprés ab elegancia, ostentant en la cuberta una ben dibuixada alegoria de las multituts.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Presentallas: articlets en prosa de Ll. Manau y Avellanet.—Están escrits ab notable facilitat.

∴ *¿Quién fué Jesucristo?*—Crítica de una creencia por el Barón de Holbach.—Es un' obra antigua de crítica exégetica, que sempre resulta nova y interessant.

∴ *El Congreso de Cámaras de Comercio y la Exposición universal de Lieja*.—Memoria sobre el Congreso é informe acerca de los temas 1.º y 2.º del cuestionario por Don Bartolomé Amengual.—Resulta un treball de gran oportunitat y digne de ser conegut, especialment en la nostra Espanya.

RATA SABIA

PRINCIPAL

En Risler, el gran pianista, ab sa cara de lleó manyach s' ha presentat més fort que may. Sos dos concerts del dissapte y dilluns últims poden senyalarse com dos grans aconeteixements.

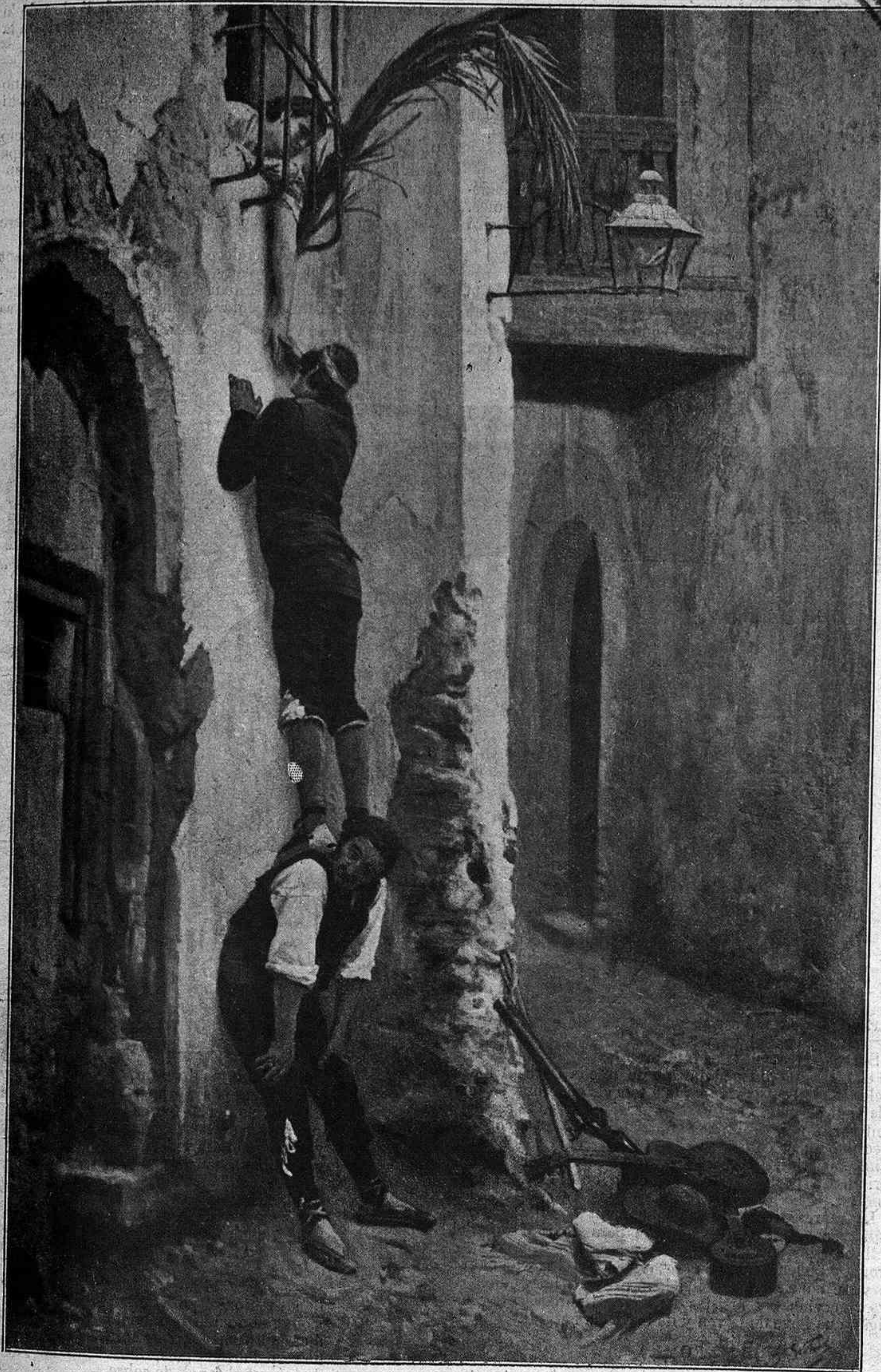
En el primer executá un programa substanciós y variadíssim, quals pessas totá, algunas sol y altrás á dos pianos ab el concurs del nostre Granados. Sol tocá la *Sonata* en dó menor y l' adagi de la *Sonata* en dó major de Beethoven; *Fantasiestücke* de Schumann; una *Mazurca* de Chopin y 'l *Coro de Filadoras* del *Barco fantasma* de Wagner-Listz. Ab en Granados executá 'l poema sinfónich *Orphée* de Listz; unas *Variacions* de Schumann, tres *Valsos romántichs* de Chabrier y unas altrás *Variacions* sobre un tema beethoviá de Saint-Saens.

Es impossible imaginar una execució mes sincera, mes justa, mes íntimament identificada ab el pensament y 'l sentiment dels autors. Tot quant diguessim sobre aquest particular resultaría deficient. En Granados se mostrá digne en tots conceptes de unir el seu art d' interpretació al art del insuperable pianista alsaciá. El públich deya y ab justicia:—No pot haverhi un millor.

Donchs hi sigué en el concert del dilluns, qual programa contenia: el *Concert en mí bemol* de Mozart (Risler-Granados y orquesta á cárrech de 'n Crickboom), el *Concert en sol major* de Beethoven (Risler y orquesta); y la

PERTENYENT A LA BIBLIOTECA DEL
MUSEU DE LA CIUTAT DE BARCELONA

AMOROSA

Del cant extingits els ecos,
hi ha que premiá al cantadó...

La donzella el bras allarga
y el galán li fa un petó.

Sonata apassionata del mateix Beethoven (Risler, sol). Tres maravellas impecables, qu' en cada un dels seus temps feyan esclatar l'entusiasme del públich. Aplausos per tots: per en Granados, per en Crickboom, que per lo vist no olvida á Barcelona, y de una manera especial per en Risler, proclamat á una per tots els concurrents assombrats com el més gran intérprete que ha tingut y pot tenir may en Beethoven. Si l' immortal músich de Bonn es un colós, colós resulta també'l seu intérprete de tal manera que 's diria que Beethoven va escriure las sevas creacions sols pera que en Risler las interpretés.

* * *

Y ara, senyors, preparemnos pera sentir á n' en Paderewski, anunciat pera 'ls días 7 y 9 del corrent mes. ¡Quins ápts de pianistas superiors!... No se 'ns podrá pas dir que 'ns fassin mal profit.

LICEO

Sigui humorada, sigui lo que 's vulgui, la representació del *D. Pasquale* de Donizzetti,—feya tant de temps que no s'havía cantat á Barcelona,—que per la major part dels espectadors s' ha convertit en una novetat. Es una ópera vella (fou estrenada á París l' any de las bombas d' Es-

Dadas aquestas condicions, res té d'extrany que s' haja guanyat un lloch en el cartell.

Per aquesta nit está anunciat l' estreno de l' obra de 'n Ramón y Vidales *L' Impenitent*, á la qual ens referirem la senmana passada.

EN ELS DEMÉS TEATROS

Casi per tot arreu ahont se cultiva 'l género xich no fan més que amoixar á la *Gatita blanca*, y 'l públich s' hi deixa agafar, com si sigués una rateta.

∴ A *Novetats* s' anuncia pel 26 del corrent l' aparició de la Companyia Lara, de Madrit, dirigida per en Pepe Rubio, qu' executarà un bon número d' obras novas, entre ellas la tan celebrada de 'n Benavente: *Los malhechores del bien*.

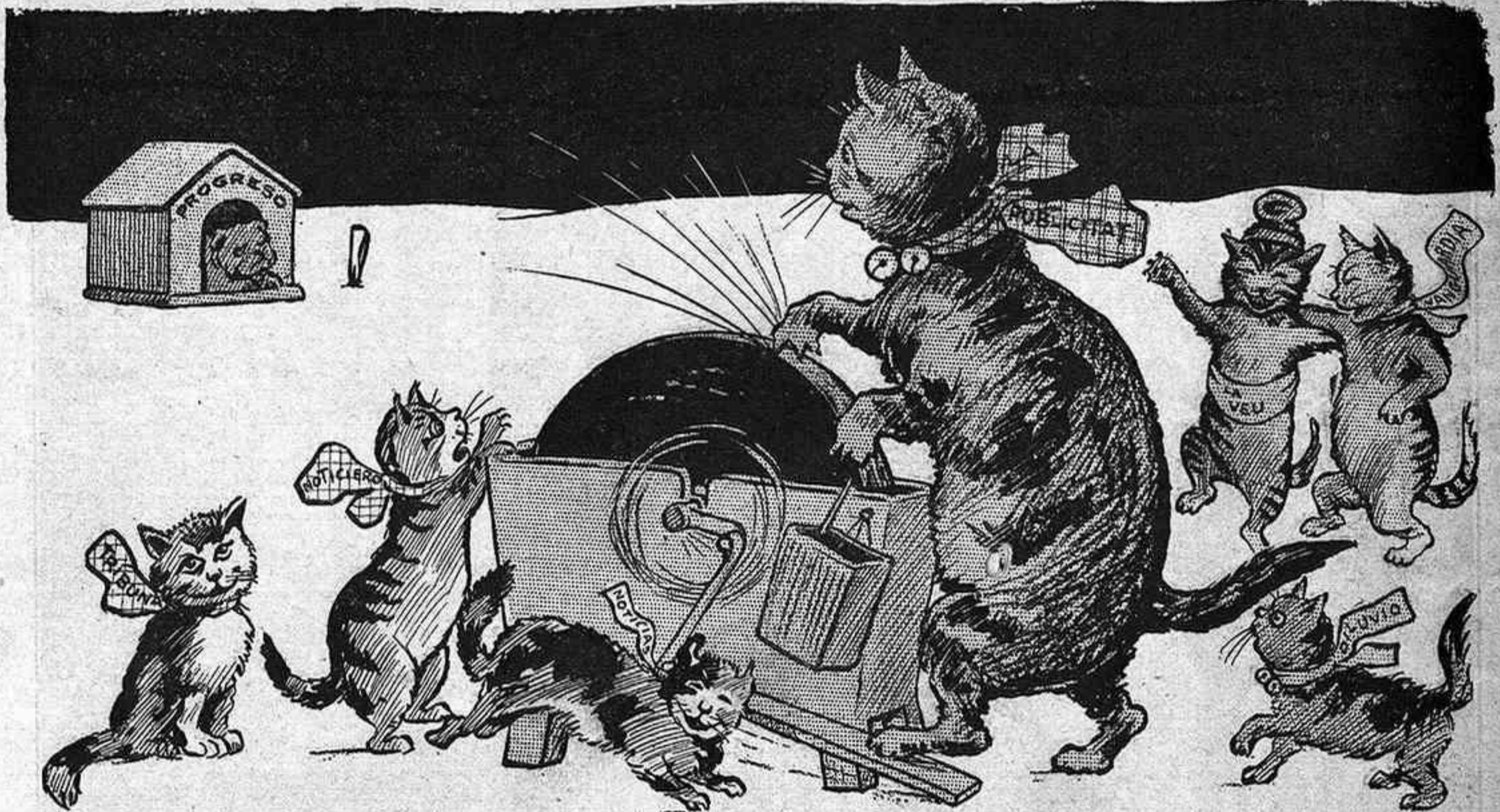
Si volen bonas localitats, ja saben lo que 'ls toca: corre á abonarse.

∴ A *Catalunya* s' ha despedit ja en Donnini, deixant lliure 'l teatro á la Companyia del Teatro de la Comedia, de Madrit, de la qual forman part la Rosari Pino y l' Enrich Borrás. També conta ab una multitud de obras novas.

Benvinguts!

N. N. N.

ESPERANT QUE L' ALTRE SURTI

La qüestió avuy així está.
¿De quin modo acabarà?

partero); pero no té arrugas. ¡Y que ha de tenir si es tan fresca avuy com el primer día!...

Sobre tot trobant bons intérpretes, com els ha tingut en el Liceo, posantse al davant de tots la Darclee, l' enciclopédica diva que s' adapta á tots els géneros y en tots ells brilla; com el barítono Frederici, que resulta esquisit tant per sa ben timbrada veu, com per la seva escola correctíssima; y com el caricato Trevecchia y 'l tenoret Dina Paganini, que sense arribar á l' altura dels dos anteriors, se portaren molt bé, contribuint al excelent conjunt.

La representació resultá sumament equilibrada, y 'l públich saborejá ab gust aqueixa pera de confitura del vell repertori bufo, una de las pocas que conservan l' aroma y poden figurar de tant en tant en el *menú* que sol servirse en els teatros lírics... pero ab la condició d' esser servida per artistes delicats, primorosos y que sá-pigan que ferse de la veu y de la gracia natural.

ROMEA

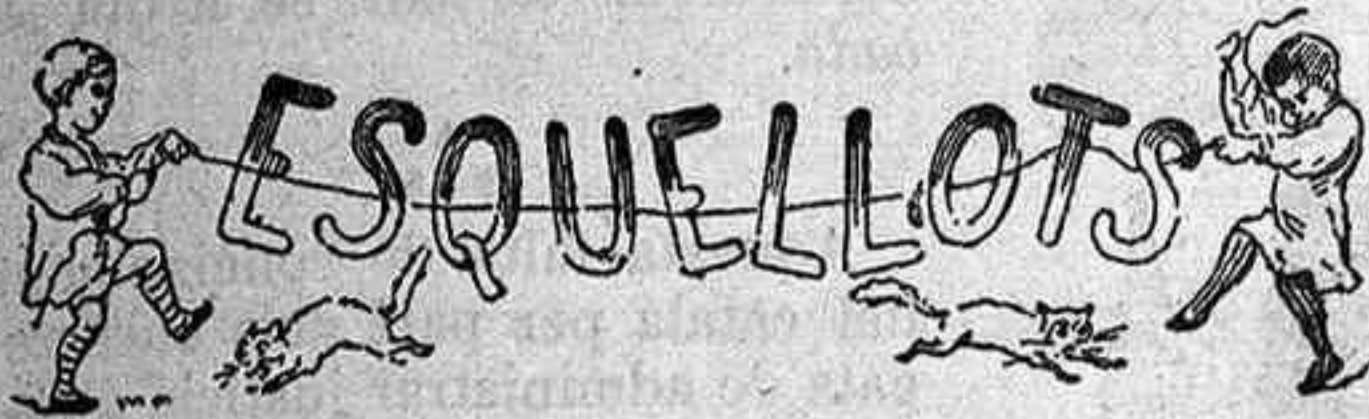
L' amich Cirera, de 'n Lambert Escaler, es una joguina graciosa, que realisa cumplidament el seu objecte, proporcionant al públich un seguit de riallas.

A LA TOILETTE

Barcelona, no dormím,
que la festa ja s' apropa;
Pubilla, no perdis temps
que passen volant las horas
y arribará el día vint
y 't trobarás sense roba.
Noya, no val á badar;
Pubilla, has de tení en compte
que han de venir forasters
y sen tots de casa bona,
lo milloret de Madrit
(tots polítics de *la nostra*)
y la natilla y la flor
de las regións espanyolas.
Comensa donchs ben aviat
á emplaynarte, qu' es hora
de respallarte la pols,
de tréuret el fanch de sobre,
de apedassarte 'l vestit
y d' enllustrarte las botas.

Pubilla, tréute la son,
Barcelona, mans á l' obra
que vindrán molts forasters
y has de fer goig una estona.

ALTER EGO

Ja fa algún temps que molts dels acorts que pren l' Ajuntament, si algú entaula recurs en contra d' ells, el Duch de Bivona 'ls tira á terra de una clatellada.

Tant es que la Comissió provincial informi en un com en un altre sentit: acort recorregut, acort tombat, com si la cosa obehís á un sistema preconcebut.

L' altre dia 's queixava amargament de aqueixa hostilitat manifesta 'l Sr. Giner de los Ríos, que ja torna á desempenyar la vara accidentalment. El bó de D. Hermenegildo no se 'n sabia avenir. Y no obstant, la cosa es molt natural. El Duch de Bivona s' haurá figurat que dificultant la gestió administrativa de un Ajuntament compost exclusivament de republicans y catalanistas, fá patria y monarquia. Y ja sabem lo que son certs encatarinaments.

Pero en cassos per l' istil, un se proposa un fi y n' hi resulta un altre. Cada clatellada ducal es un argument en pro de l' autonomia.

Com es consegüent l' estancia del Sr. Lavifia á Barcelona ha motivat la celebració de alguns ápats... Perque ja ho deyan els nostres antepassats: «Menjar se necessita per' agafar coratje.»

Pero aquesta vegada á lo menos no ha pagat la Pubilla. Al que doná 'l Marqués de Marianao á casa seva, hi assistiren els tinents d' arcalde Srs. Giner de los Ríos, Bastardas, Layret y Pinilla. Y aquests senyors en justa correspondencia de generositat, obsequiaren ab un altre que se celebrá á Miramar al Sr. Lavifia y al Marqués.

La Pubilla tota contenta:—Molt bé, fills meus: aixís s' ha de fer perque 'ls ápats fassin bon profit. Ab la conciencia neta de remordiments de despilfarros, els bons menjars s' assentan millor.

Será precís que 'ls regidors tant de l' una colla com de l' altra, procurin no donar certs espectacles en las sessions públicas.

Els republicans no van ser enviats al Saló de Cent pera treure's els drapets al sol, en cosas que no tenen res que veure ab l' administració municipal. Las bugadas s' han de rentar en familia. ¿Y qué vol dir alló d' aparéixer sempre tan dividits? ¿Que per ventura ho está 'l poble que va votarlos?

*
*

En quant als catalanistas donan probas de una falta absoluta de sentit práctic, fent servir un propósit tan baladí com la de demanar al govern una llei permetent l' incineració dels cadávers, per entaular una obstrucció desesperada y tonta

Per aquest camí no 's va més que al descrédit y á la riota. Si no están conformes ab lo que demanan els republicans, votin en contra y prou.

Y ara dispensin els uns y 'ls altres si 'ls cridém á l' ordre ab un bon cop d' esquella. Cada vegada que 's desvihin ho farém aixís.

En els Assils nocturns municipals, per acort de la comissió de Governació, s' hi han de colocar uns quadros ab máximas combatent l' alcoholisme.

Entre las quals n' hi ha una que diu aixís: «Un vaso de agua es más barato y más sano que un vaso de aguardiente.»

No dirém lo contrari. Pero ¡vaja! que un vaset de

EXPLORADORS

Extrangers que venen á veure qué hi ha de veritat en tot aixó de las bellasas y atractius de Barcelona.

NOTAS BARCELONINAS

—¡Dimontril! Al cim del Tibidabo sembla que s' hi veu fumera... ¡Que no hi surti un volcán també!

—Tranquilisat: es la xamaneya del restaurant.

ví no vé tan malament en aquesta terra ahont se 'n cull tant y ahont la borratxera es mirada ab general aversió.

Nosaltres, sobre aquest punt, ens atenim á alguns proverbis de la terra, entre 'ls quals mereixen ser citats els següents:

«L' aygua es molt bona pera posar el ví en fresch.»

«L' aygua cria granotas.»

«L' aygua espatlla 'ls camins.»

Perque, vaja, si tothom la donava en beure aygua pura ¿de qué farían manegas els pobres vinyaters?

Corre 'l rumor de que la Cerillera intenta apujar el preu dels mistos, posant á vuit céntims las capsas de cinch y las de deu á quinze.

Un progrés en l' art de despullar al próxim á la segura. Un progrés que 'n portará un' altre: la resurrecció de l' esca y de la pedra foguera. ¡Benhits siguin els monopolis!

Una noya infelís, vehina de la Baixada de Viladecols, se va suicidar tirantse desde 'l terrat al carrer. Pera ferho 's vestí ab la millor roba que tenia, y avants de precipitarse 's va descalsar.

Y veyent desde allí á alguns vehins, els hi va dir cridant:

—Adeu, qu' estiguin bons.

Pobra noyal... D' ella 's pot dir, que ab tot y la seva resolució desesperada, va volguerse *suicidar ab modos*.

Un epissodi ocorregut en l' Audiencia provincial de Tarragona:

Se celebrava un judici oral y 'l fiscal preguntava á un testimoni:

—¿No es cierto que á usted le hurtaron seis gavillas de cebada?

—No, señor.

—¿No lo declaró usted así en el sumario?

—No, señor: jo vaig dir que m' havían pres sis

garbas d' ordi, que lo qu' es de cibada no n' hi tenia de sembrada.

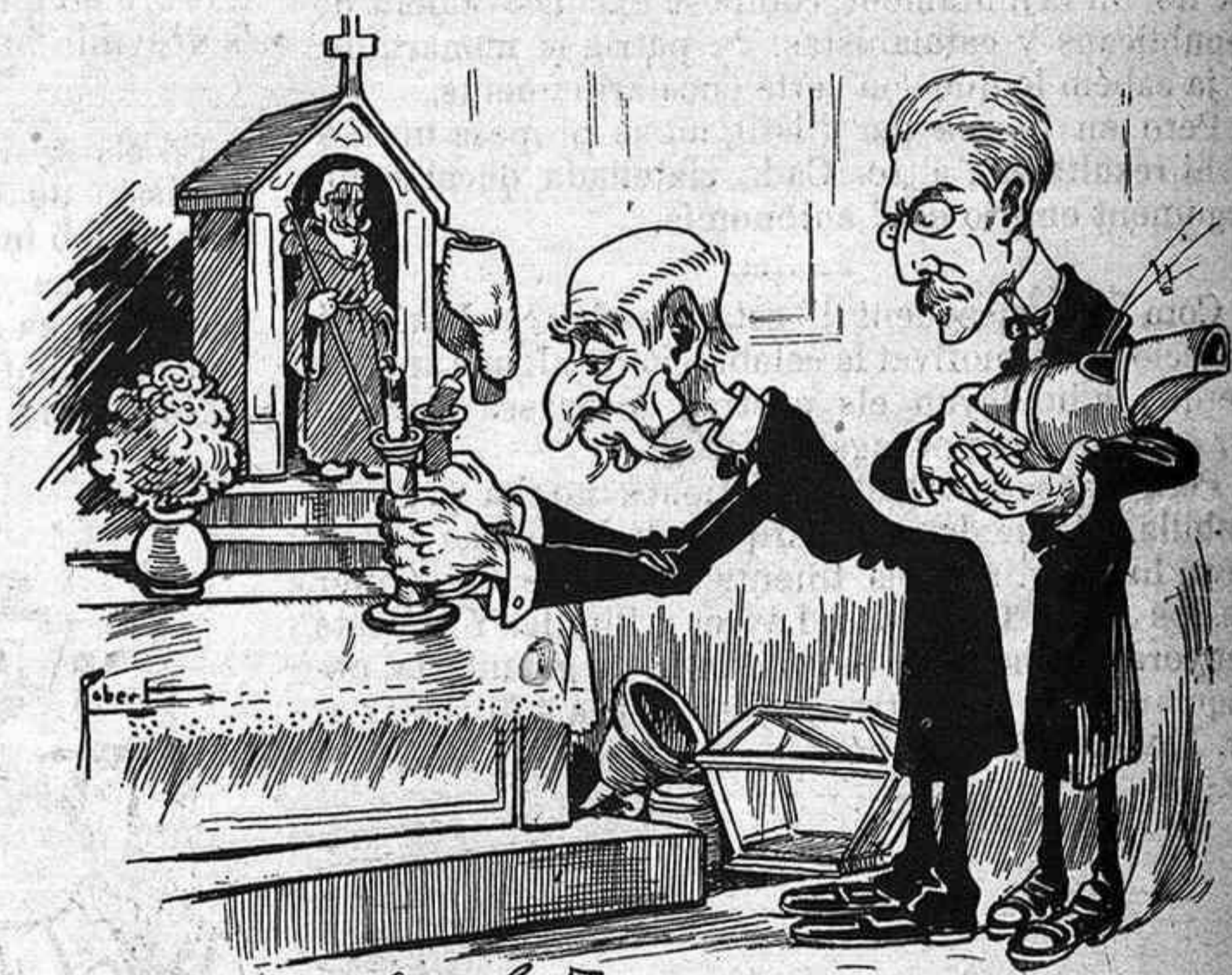
El testimoni no sabia—com no sab molta gent á Catalunya—que del ordi en castellá se 'n diu *cebada*.

*
*
*

Aquesta falta de coneixement del catalá per part dels encarregats de administrar justicia á Catalunya, pot donar lloch á confusions y fins á lamentables errors judicials.

Anys enrera s' instruhí sumaria ab un motiu de unas barallas, y com un testimoni declarés que un dels acusats havia amenassat al seu antagonista ab el *puny alt*, l' escribá, qu' era castellá, consigná que «lo amenazó con un *puñal*» lo qual feu que 's dictés en contra de aquell auto de presó.

Sols després de molt temps no

¡Quin modo de perdre 'l temps! ¿Que no ho saben que Sant Antoni... Maura no está per capelletes?

s' aclarí l' error, quan l' acusat havia tingut temps de florirse á la garjola.

A la nova ópera d' en Morera, *Bruniselda*, hi han introduhit una modificació important. Del epílech n' han fet prólech.

Es á dir: la quía l' han convertida en cap.

Darwin, l' inventor de la teoria del transformisme, diria ab aquest motiu:—La Naturalesa no las fa unas transformacions tan radicals; l' art, sí. Aixís, donchs, l' art es més fort que la Naturalesa.

La comissió municipal de Governació, tot de un cop proposa que 's cubreixin tretze plassas de metjes que hi havia vacants.

Sembla que ho haja fet expressament aixó de no parar la taula pels pretendents fins que fossin en número de 13.

Que no 's compleixi aquesta vegada el decret de la superstició: «Tretze á taula, al cap del any un de mort.»

LA QÜESTIÓ ES COMENSAR

—¡Ánimol... Extermineu primer las ratas d' aquí... y después anirém á Casa la Ciutat.

Perque de tenir qu' ésser aixís, més li hauria valgut qu' en lloch de 13 n' hagués nombrat 14.

Prenguin nota de la següent efeméride:
«27 d' abril de 1906.—La triple cima del Montseny apareix completament nevada.»

¡Y que n' ets d' esbojarrada, estació primaverall..

Bé: tu ves prenent sorbetes, á veure si 't farán mal!

En el periódich *Cri de París*, llegeixo la següent notícia:

«En l' últim sorteig de la Lotería nacional espanyola, la grossa de 125,000 pessetas va caure al amo de la posada d' *El Norte*, situada en un dels arrabals de Madrid, D. Rafael Olcina, el qual havia donat participació en el número á algunas bugaderas del barri. Son cinch á partir y han tocat á cada hù 25,000 pessetas. En el seu entusiasme, las bugaderas van passejar en triomf al afortunat fondista, manifestantli desitjos de casarse ab ell, qu' es un bon mosso, jove, rich y solter.

»D. Rafael, no podent resoldre 'l problema segons el procediment del sabi Salomón, ha apelat á un recurs, el de rifarse, y ha tocat en sort á una morena mott maca, la Manuela, la qual ¡capritxos de l' ànima espanyola! s' estimaria més un automóvil que un marit, per lo que ha cedit el seu dret á la Rosita, que á dit á cau d' orella á D. Rafel:

»—Vous serez plus hereux que le roi.» (Seréu més ditxós que 'l rey).

»Car les espagnoles—segueix dihent *Cri de París*—ne pardonent pas á Alphonse XIII d' avoir préféré una Anglaise á tant de jolies Manola madrilenes.»

*
*
*

Jo no sé si aquest relat es cert ó es fruyt de l' inventiva del periódich de París. Pero m' inclino á creure lo darrer.

Perque, si realment hagués passat aixó á Madrid, ja se 'n hauria fet una sarsuela de género xich, que á horas d' ara estaria donant la volta á Espanya.

Xascarrillo de postres:

Gacetilla, donant compte de la cayguda de un pobre mestre de casas desde dalt de una bastida:

«Cuando se le recogió del suelo, el cadáver respiraba todavía; pero á los pocos instantes exhaló el postrer suspiro.»

¿Creurían que aixó de un cadáver que encare respirava no m' ha deixat dormir en tota la nit?

Una noya molt encisadora y dotada de bon sentit práctic, que sempre 'n tenia una per dir, feya l' apologia dels homes madurs dihent:

—Jo, francament, més m' estimaria casarme ab un home d' edat que ab un xitxaretlo. ¿Saben per qué? Perque 'ls homes son al revés dels pollastres: quant més vells més tendres.

Entre una dama y un metje:

—Ay, señor doctor: jo no creuré ab la ciencia médica, fins y á tant que trobin la manera de rejuvenir á la gent.

—A n' aixó aném, senyora; á n' aixó aném—respon el galeno.—De moment ja fem tot lo possible pera que no envelleixin.

EL FALLO DELS JOCHS FLORALS

—¿Es veritat, Miquelet, que aquest any no hi ha fe ni patria?
 —Sí, senyora; pero queda l' amor, qu' es lo mes bonich de tot.

á tú, te le vaig deixar.
 —Donchs, noy, no sé pas que dirte, jo no recordo primé de lo que 'm dius; jo no sé que de tú, hui puga tenirte...
 —¿Cóm?.. me la negas?..
 —Jo... en ff, tú, t' esclamas sens rahó.
 No la tinch.
 —Que sí!
 —Que nó!
 —Pro...
 —No m' espliquis hui, á mí: no la tinch!
 —Y 'l...
 —¡S' ha acabat!..
 —¡Vaja...
 —Qué?..
 —Ets molt absolut!
 —Sí, eh?..
 —Semblas el Tzar...
 —Salut.
 —Y quartos.
 —Aixó, Conrat...
 —Baltasar, es molt galdós, ton fer!
 —Pro, home...
 —T' haig de dí, si procedeixis així, qu' ets un home sense dós!...

XARADA

—Total, amich Baltasar, qu' una-dos-tres 't deixí fa ja molt temps!...
 —A mí?
 —Sí,

(Eix parlar d' ell, tan revés, m' ha convensut y ben bé puig, de que 'l que me la té es ell y no ningú més!

CARLES DE LAVIOLA

ANAGRAMA

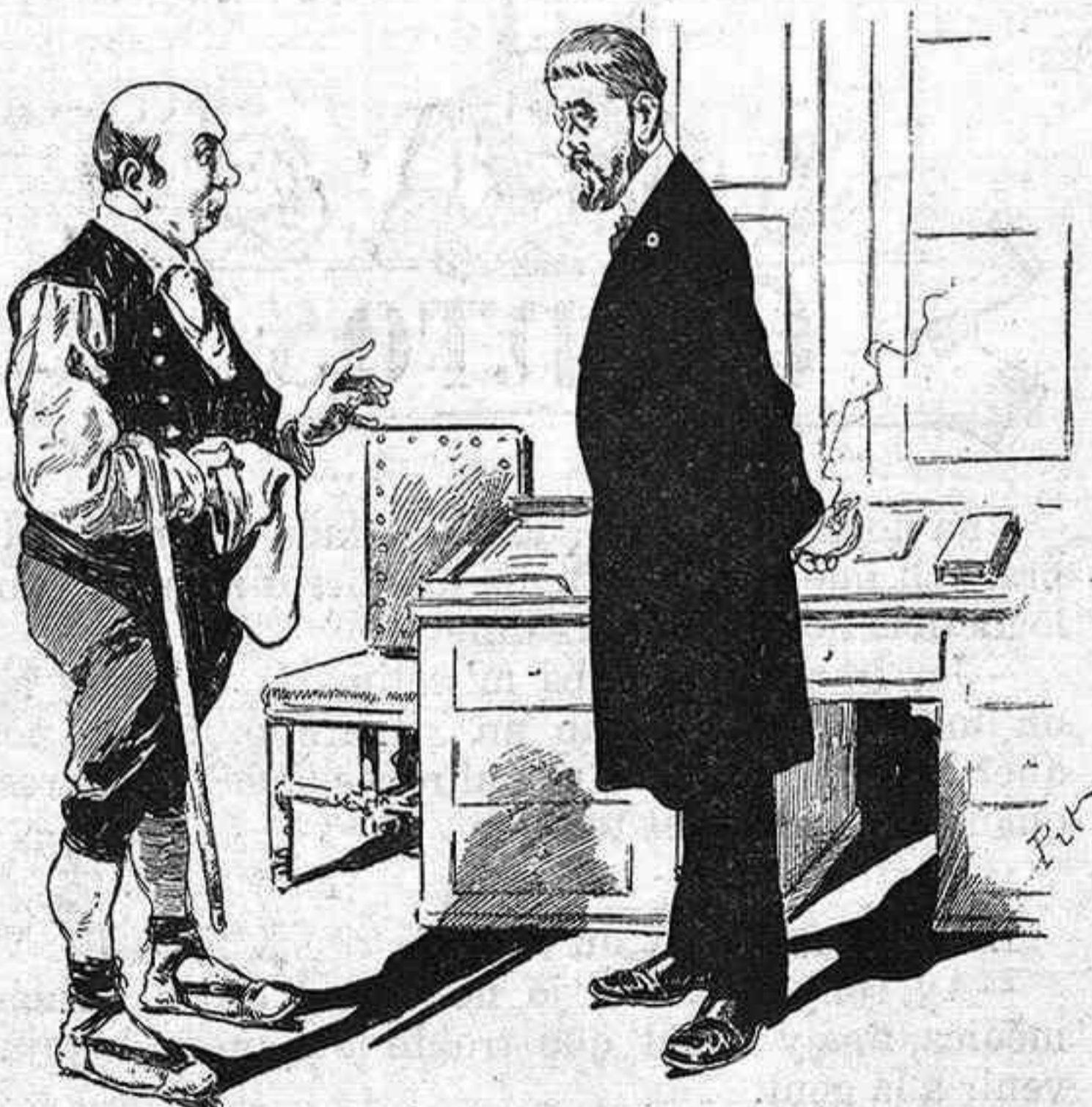
Per desgracia á un tranvia se li va trencá 'l total y al pasar per la Gran-vía á n' en Tot va fer molt mal.

MUSCLUS

TRENCA-CLOSCAS

TEODORO MARSAL

QÜESTIÓ DE RAMS

—Y de la Casa de Correus, ¿qué?
 —S' ha de consultar al ram de Guerra, y al ram d' Hisenda, y al ram d' Administració...
 —¡Ayl... Ja 'ns han enramat.

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas el títul d' un celebrat drama castellá.

PAU DE LAS CALSAS CURTAS

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6.—Capital.
- 2 4 3 5 3.—Apellido.
- 3 5 3 2.—Ofici de dona.
- 3 5 6.—Part del home.
- 1 5.—Nota musical.
- 4.—Consonant.

JOSEPH SALVÁ

ENDAVINALLA

Soch rodanxona, leal y ben formada; si 'm donan teca canto, y faig burgit; si 'm tancan, per tothom soch reservada; pero faig molt soroll quan soch robada y 'm prenen lo que tinch dintre 'l meu pit.

FÉ OLLA Y LLEXIU

GEROGLÍFICH

EN I

A. LLAURADÓ MONSENY

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20
 Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
 Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Ultimas obras de PERE ALDAVERT

A la taleya Un tomo, Ptas. 3
Feyna vella » » 3

SIRENA

MARINA EN UN ACTE, PER APELES MESTRES
 Ptas. 1

LLIBRES POPULARS

APELES MESTRES

ODAS SERENAS Y NOVAS BALADAS

Un tomo, Ptas. 1

Aviat sortirà: *ESTIUET DE SANT MARTÍ*

LA CIUDAD DE BARCELONA

ITINERARIOS PRÁCTICOS • **GUIA LOP** •

Ptas. 2

ESCENAS ARAGONESAS

POR V. TOMEY

Ptas. 1

PLANOS DE BARCELONA

Ptas. 1

EL CONSEJERO DE LOS ENAMORADOS

LIBRO INDISPENSABLE Á TODO EL QUE TENGA Ó QUIERA TENER RELACIONES AMOROSAS

Un tomo, Ptas. 1

LA CARN

PER J. BURGAS

Ptas. 1

GOLOSINAS

REPOSTERIA CASERA

Ptas. 2

PARADOX, REY

Novela de PIO BAROJA

Ptas 3'50

H. DE BALZAC

LA MUJER DE TREINTA AÑOS

Ptas. 1

AZORIN

Los pueblos

Un tomo, Ptas 3'50

RUBEN DARIO

Tierras solares

Un tomo, Ptas. 5'50

COLECCIÓN DIAMANTE (edición López)

TEATRO RÁPIDO

POR JACINTO BENAVENTE

Tomo 99 de la Colección

Precio 2 reales

PRÓXIMAMENTE

Centenario de la Colección Diamante

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

TEATRO MUNICIPAL

Las funcions dels dimars.